

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyní
JUDr. Martinou Radkovou ve věci

žalobce: **Ing. Č. P.**
bytem X
zastoupený advokátem Mgr. Martinem Bílým
sídlem Veleslavínova 252/5, 702 00 Ostrava

proti
žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**
sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 10. 8. 2020, č. j. X, ve věci starobního důchodu

takto:

I. Rozhodnutí žalované ze dne 10. 8. 2020, č. j. X, **se ruší** a věc **se vrací** žalované k dalšímu řízení.

II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci k rukám advokáta Mgr. Martina Bílého náhradu nákladů řízení ve výši 2 600 Kč, a to do 30 dnů od právní moci rozsudku.

Odůvodnění:

1. Spor byl v posuzovaném případě o to, jestli žalovaná žalobci nezapočetla dobu studia na střední škole jako dobu důchodového pojištění v souladu se zákonem a jestli vůbec tento svůj postup v napadeném rozhodnutí odůvodnila zákonným způsobem.
2. Žalovaná napadeným rozhodnutím zamítla žalobci námitky proti svému rozhodnutí ze dne 12. 6. 2020, č. j. X. Tímto rozhodnutím žalovaná přiznala žalobci český (dílčí či poměrný) starobní důchod. Žalovaná uvedla, že nárok na tento důchod žalobce měl na základě dob pojištění, které získal na území České republiky (dále jen „ČR“) s přihlédnutím k dobám pojištění, které získal na území Bulharska.

3. Žalovaná přiznala žalobci starobní důchod podle § 29 odst. 1 písm. k) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „ZDP“), s přihlédnutím k čl. 6 a 52 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 ze dne 29. 4. 2004 (dále jen „nařízení č. 883/2004“) a k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 ze dne 16. 9. 2009 (dále jen „nařízení č. 987/2009“).
4. Žalobce ve správním řízení v námitkách žádal, aby mu žalovaná započítala také dobu studia na střední škole v Bulharsku.
5. Nesporné mezi účastníky řízení bylo, že žalobce byl v době podání žádosti o starobní důchod občanem ČR a že střední školu v Bulharsku vystudoval. Žalobce ve správním řízení doložil rozhodnutí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen „MŠMT“) ze dne 1. 8. 2019, č. j. MSMT-124/2019-587 o tom, že studium žalobce na Matematickém gymnáziu „Baba Tonka“ v Ruse v Bulharsku od 15. 9. 1970 do 26. 6. 1973 je postaveno na roveň studia na středních školách v ČR. Nesporná byla skutečnost, že žalobce byl do roku 2014 občanem Bulharska jakožto členského státu Evropské unie (dále jen „EU“), že v ČR studoval vysokou školu od 1. 9. 1976 do 31. 7. 1980 a byl v ČR zaměstnaný od 18. 12. 1990 do 14. 1. 2019.
6. **Žalovaná v rozhodnutí o přiznání starobního důchodu ze dne 12. 6. 2020** uvedla, že nelze hodnotit žalobci dobu studia na střední škole v Bulharsku, i když je postaveno na roveň studia v ČR, protože ji nepotvrdil jako dobu pojištění bulharský nositel pojištění, který primárně o zápočtu této doby rozhoduje. Žalobce v době studia podléhal bulharským právním předpisům, nikoli českým.
7. **Žalovaná v napadeném rozhodnutí** k námitce žalobce k zápočtu doby studia žalobce na střední škole v Bulharsku uvedla, že se ztotožňuje se závěrem z rozhodnutí ze dne 12. 6. 2020. Doba studia na střední škole v jiném členském státě EU, zejména před 18. rokem věku, nelze podle českých právních předpisů hodnotit ani v případě potvrzení jeho rovnosti se studiem na českých středních školách. O zápočtu studia primárně rozhoduje nositel pojištění státu, jehož právním předpisům studující osoba podléhala v době studia. Bulharský nositel pojištění studium žalobce v letech 1970 až 1973 na střední škole v Bulharsku jako dobu pojištění nepotvrdil. Proto ani žalovaná není oprávněna tuto dobu zhodnotit jako dobu pojištění a vůbec ne jako českou dobu pojištění.
8. **Žalobce v žalobě** namítal, že napadené rozhodnutí je nepřezkoumatelné a že se žalovaná s námitkami žalobce nevypořádala. Žalovaná neuvedla žádné konkrétní ustanovení zákona, mezinárodní smlouvy nebo přímo použitelného předpisu EU, o které se její názor na započtení doby studia opírá. Napadené rozhodnutí není v souladu s § 68 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění účinném ke dni vydání napadeného rozhodnutí (dále jen „správní řád“).
9. Napadené rozhodnutí je v rozporu se zásadou rovnosti. Pokud by šlo o českého občana a studium na střední škole v ČR, doba studia by se mu započítala podle § 21 odst. 1 písm. a) ZDP jako doba pojištění. I kdyby šlo o bulharského občana, který by studoval střední školu v ČR například jako syn diplomata, také by se mu doba studia v ČR započítala jako doba pojištění. Žalobce získal potřebnou kvalifikaci studiem v cizině, aby ji následně využil pro získávání výdělků v ČR, kde odváděl platby do českého systému důchodového pojištění (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu – dále jen „NSS“ – sp. zn. 4 Ads 145/2011).

Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

10. Žalobce poukázal na případ bývalého polského občana Č. M., který měl rovněž v době podání žádosti o důchod české občanství, ale studoval střední školu v ČR a žalovaná mu dobu studia uznala jako dobu pojištění, a to po intervenci veřejného ochránce práv. Tento případ je popsán ve Sborníku stanovisek veřejného ochránce práv, Důchody II, na str. 141 a 327, ISBN 978-80-87949-41-2.
11. **Žalovaná ve vyjádření k žalobě** konstatovala, že bulharský nositel pojištění žalobci dobu studia na střední škole nepotvrdil a žalobce tak dosáhl doby pojištění 43 let a 1 den. Žalovaná odkázala na § 13 odst. 1 ZDP a § 169a zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění účinném do 13. 12. 1995 s tím, že by za dobu studia na střední škole muselo být zaplacen pojištění, a to podle doktrinního výkladu (Přib., J. Voříšek, V. Důchodové předpisy s komentářem. Nakladatelství ANAG, 2012, str. 101).
12. „Podle stanoviska Ministerstva práce a sociálních věcí k dané problematice“ lze studium v nesmluvní cizině před 1. 5. 1990 před 18. rokem věku hodnotit podle českých „vnitrostátních“ předpisů (není-li uzavřena mezinárodní smlouva nebo neaplikují-li se koordinační pravidla EU), jsou-li splněny tyto podmínky: 1. české státní občanství, resp. občanství členského státu EU nebo smluvního státu v době podání žádosti o důchod nebo u občanů třetích států získání deseti let pojištění v ČR, 2. zaplacení pojištění za tuto dobu ve smyslu § 13 ZDP; to však neplatí v případech, kdy žadatel byl ke studiu do ciziny vyslán, neboť na vyslané studenty se po dobu jejich studia vztahovaly pouze české právní předpisy, 3. podle rozhodnutí MŠMT bylo toto studium postaveno na roveň studia na středních školách v ČR [srov. § 21 odst. 1 písm. a) ZDP]. Studium se hodnotí jako doba zaměstnání (pojištění) v rozsahu 100 %. Ze stanoviska dále vyplývá, že při hodnocení studia v tzv. smluvní cizině, tedy ve státech aplikujících koordinační nařízení EU nebo bilaterální smlouvu o sociálním zabezpečení, o zápočtu studia primárně rozhoduje nositel pojištění státu, jehož právním předpisům, studující osoba podléhala v době studia.
13. Studium žalobce v Bulharsku, tedy jiném členském státě EU, nelze podle českých právních předpisů hodnotit, a to ani na základě rozhodnutí MŠMT, že bylo toto studium postaveno na roveň studia na středních a vysokých školách v ČR. O zápočtu primárně rozhoduje bulharský nositel pojištění, jehož právním předpisům žalobce podléhal v době studia. Jestliže tedy žalobce v době studia nepodléhal českým právním předpisům o důchodovém pojištění (nebyl vyslán z ČR ke studiu do smluvní ciziny), není žalovaná oprávněna takové studium podle českých právních předpisů hodnotit. Odůvodnitelnou výjimkou z tohoto pravidla by podle žalované byla situace, kdy ve smluvním státě, na jehož území studium probíhalo, nebyla získána žádná započitatelná doba důchodového pojištění, resp. daná osoba získala pouze dobu pojištění podle českých právních předpisů. Příklad není srovnatelný s případem podle rozsudku NSS sp. zn. 4 Ads 145/2011, protože v něm šlo o studium na Volgogradském státním institutu v Rusku, tedy o dobu studia získanou v nesmluvní cizině.
14. **Žalobce v replice** zopakoval námitku, že žalovaná ani ve vyjádření k žalobě neuvedla právní předpisy, o které svůj závěr opírá a její rozhodnutí je v rozporu s judikaturou. Stanovisko ministerstva není obecně právně závazné. Nesprávný je i argument žalované, že české právo není založeno na precedentech, protože platí zásada rovnosti (před zákonem) a argumentace judikaturou je v dané věci stěžejní. Žalovaná pomíjí čl. 5 nařízení č. 883/2004, podle kterého je zaručena rovnost zacházení podle různých vnitrostátních předpisů a zejména čl. 4, podle kterého osoby, na které se nařízení vztahuje, požívají stejné dávky a mají stejné povinnosti jako státní příslušníci, a podle čl. 5 bodu b) platí, jsou-li podle Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

právních předpisů příslušného členského státu právní účinky připisovány existenci některých skutečností nebo událostí, přihlíží tento členský stát k podobným skutečnostem nebo událostem, které nastaly v kterémkoli členském státě tak, jako by k nim došlo na jeho území.

15. Pokud by žalovaná studium na střední škole českému občanu započela, je třeba, aby ho započela i žalobci. Pokud má žalovaná za to, že je zde důvod pro odlišné zacházení, žalobce navrhl předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU. V evropském právu je teleologický a systematický výklad daleko běžnější než gramatický a má zpravidla větší relevanci.
16. K argumentu žalované, že žalobce neplatil za dobu studia na střední škole pojistné podle § 13 ZDP, žalobce namítl, že ani český student neplatil za tuto dobu pojistné. Žalobce nemohl vědět v době studia na střední škole, že v budoucnu se stane občanem ČR. ČR na tom dokonce „vydělala“, protože žalobce získal základní a střední vzdělání v Bulharsku a ČR nenesla žádné náklady. Judikatura NSS dospěla k ústavně konformnímu výkladu doby pojištění a studia v cizině (rozsudky NSS č. j. 6 Ads 23/2007-101, č. j. 6 Ads 100/2006-79 a č. j. 6 Ads 66/2007-50).
17. Pokud žalovaná své rozhodnutí založila na tomto argumentu, což není však patrné ani z napadeného rozhodnutí, ani z vyjádření k žalobě, pak se nevypořádala s námitkami žalobce. Žalovaná žalobcem citované případy a judikaturu opomenula bez patřičného odůvodnění. Rozhodnutí žalované je také diskriminační, protože rozlišuje osoby, které získaly občanství udělením a narozením (srov. věc NSS sp. zn. 4 Ads 145/2011).
18. **Žalovaná v duplice** namítla, že kdyby zhodnotila dobu studia na střední škole žalobci, i když nebyla potvrzena bulharským nositelem pojištění, diskriminovala by tím občany nejen bulharského státu, kterým by za srovnatelných podmínek uvedená doba studia nebyla zhodnocena. Proto podle koordinačního nařízení o hodnocení doby pojištění pro účely důchodového pojištění rozhoduje pouze členský stát, v němž byla doba pojištění získána. Žalovaná toto rozhodnutí není oprávněna přijmout. K zásadě rovnosti se vyjádřil NSS v rozsudku č. j. 6 Ads 21/2013-70 tak, že žadatel bude ve všech státech posuzován stejně, nikoli že řízení dopadne ve všech státech stejně, protože předpisy v oblasti sociálního zabezpečení jsou v různých státech různé, někdy velmi různé.
19. **Žalobce v dalším vyjádření** setrval na názoru o nepřezkoumatelnosti napadeného rozhodnutí a zdůraznil, že je český občan a že podle judikatury nelze činit rozdíly mezi občany, kteří získali občanství udělením a narozením, jinak jde o nedůvodnou diskriminaci. Za dobu studia na střední škole se neplatí za české občany pojistné, stejně jako tomu bylo v případě žalobce.
20. Žalovaná upozornila na čl. 5 odst. 1 nařízení č. 987/2009¹ „dokumenty vydané institucí členského státu prokazující postavení osoby pro účely základního nařízení a prováděcího nařízení, jakož i podpůrné doklady, na základě kterých byly dokumenty vydány, uzná instituce jiného členského státu, pokud nebyly zrušeny nebo prohlášeny za neplatné státem, který je vydal“. To se však týká uznání dokumentů, které uznány byly, a netýká se dob pojištění. Poukaz žalované na smluvní a nesmluvní cizinu by měl význam v případě, kdy by neexistovala koordinační nařízení EU.

¹ https://www.ochrance.cz/vystupy/edice-stanoviska/Sbornik_Duchody-II_eBook.pdf

21. Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci **přezkoumal** napadené rozhodnutí podle § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále „s. ř. s.“) v mezích žalobních bodů a při přezkoumání rozhodnutí vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování žalované (§ 75 odst. 1 a 2 s. ř. s.), tedy ke dni 10. 8. 2020.
22. Soud se nejdříve zabýval tím, jestli je napadené rozhodnutí **přezkoumatelné** a dospěl k závěru, že tomu tak není.
23. Aby bylo správní rozhodnutí přezkoumatelné, je třeba v něm uvést rozhodovací důvody. Správní orgán se nemusí vyjádřit ke všemu, co žalobce uvedl v průběhu správního řízení, musí se však vždy vypořádat s jádrem sporu a s námitkami, které se ho týkají.
24. Hlavní spornou otázkou bylo, jestli žalovaná měla nebo neměla započítat dobu studia žalobce na střední škole v Bulharsku.
25. Žalobce ve správním řízení v námitkách proti rozhodnutí žalované ze dne 12. 6. 2020 výslovně namítal porušení rovnosti a pravidel EU na straně 3 a 4 námitek. Žalobce dále popsal podobný případ pana Č. M. citací ze Sborníku stanovisek veřejného ochránce práv, Důchody II, na str. 141 a 327, ISBN 978-80-87949-41-2 (dostupné i na internetu), kterému žalovaná uznala dobu studia na střední škole, a dožadoval se stejného postupu.
26. Protože žalovaná se k těmto klíčovým námitkám ve věci vůbec nevyjádřila, neměl soud její úvahy jak přezkoumat. Nahradit úvahy žalované v takovém rozsahu by bylo pro soud překročení jeho pravomocí a odepřením možnosti přezkoumat vyslovený právní názor cestou řádných opravných prostředků.
27. Čl. 4 nařízení č. 883/2004 zakotvuje princip rovnosti a zakazuje přímou diskriminaci v oblasti sociálního zabezpečení takto: „nestanoví-li toto nařízení jinak, požívají osoby, na které se toto nařízení vztahuje, stejné dávky a mají podle právních předpisů kteréhokoliv členského státu stejné povinnosti jako jeho státní příslušníci.“
28. Podle čl. 5 nařízení č. 883/2004 (rovné nakládání s dávkami, příjmy, skutečnostmi nebo událostmi) nestanoví-li toto nařízení jinak a s ohledem na zvláštní prováděcí předpisy, použije se toto:
 - a) jsou-li podle právních předpisů příslušného členského státu pobírání dávek sociálního zabezpečení a jiného příjmu přiznávány určité právní účinky, příslušná ustanovení těchto právních předpisů se použijí také na pobírání rovnocenných dávek získaných podle právních předpisů jiného členského státu a na příjem získaný v jiném členském státě;
 - b) jsou-li podle právních předpisů příslušného členského státu právní účinky připisovány existenci některých skutečností nebo událostí, přihlíží tento členský stát k podobným skutečnostem nebo událostem, které nastaly v kterémkoli členském státě tak, jako by k nim došlo na jeho území.
29. Z citovaného ustanovení nařízení č. 883/2004 vyplývá, že toto nařízení je postaveno na rovném nakládání s dávkami, příjmy, skutečnostmi nebo událostmi. Napadené rozhodnutí žalobci nijak nevysvětluje, jak se toto rovné zacházení projevilo v jeho případě a jaké má případně žalobce možnosti obrany či nápravy proti nesprávnému potvrzení dob pojištění bulharským nositelem pojištění.
30. Podle § 2 odst. 4 správního řádu „správní orgán dbá, aby přijaté řešení bylo v souladu s veřejným zájmem a aby odpovídalo okolnostem daného případu, jakož i na to, aby

Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly.“ Žalobce namítal, že případ Č. M. podle sborníku veřejného ochránce práv byl podobný. Pan Č. M. studoval střední školu v zahraničí a žalovaná mu ji na rozdíl od žalobce jako dobu pojištění uznala. Žalovaná neuvedla v rozhodnutí žádnou skutkovou úvahu nebo srovnání, jestli případ žalobce byl stejný (obdobný) či nikoliv a jestli bylo žalobci možné uznat na základě shodných právních úvah studium na střední škole. Žalovaná ke srovnání těchto dvou věcí neuvedla nic.

31. Soud tedy uzavírá, že žalovaná se v odůvodnění napadeného rozhodnutí k čl. 5 nařízení č. 883/2004 a k rovnému nakládání s dávkami, příjmy, skutečnostmi nebo událostmi nevyjádřila vůbec. Stejně tak se vůbec nevyjádřila k argumentaci podobným případem pana Č. M., kterému podle tvrzení žalobce žalovaná po posouzení věci veřejným ochráncem práv dobu studia na střední škole uznala. Žalobce na tento případ výslovně poukazoval v námitkách ve správním řízení a žádal, aby v jeho případě žalovaná postupovala stejně.
32. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí pro nedostatek důvodů tak má místo zejména tehdy, opomene-li správní orgán či soud na námitku účastníka zcela (tedy i implicitně) reagovat. Přehlédnout pak nelze ani fakt, že správní orgány a soudy nemají povinnost vypořádat se s každou dílčí námitkou, pokud proti tvrzení účastníka řízení postaví právní názor, v jehož konkurenci námitky jako celek neobstojí (srov. rozsudek NSS ze dne 27. 2. 2019, č. j. 8 Afs 267/2017-38). Nepostačuje, pokud správní orgán odůvodní rozhodnutí až ve vyjádření k žalobě (srov. rozsudek NSS č. j. 8 Afs 66/2008-71). Tomu podle soudu žalovaná nedostála a ke klíčovým námitkám žalobce se nevyjádřila. Žalovaná rovněž do správního spisu nedoložila rozhodnutí ve věci pana Č. M. Nutno dodat, že tak neučinil ani žalobce a není zřejmé, zda si toto rozhodnutí podle zákona o poskytování informací vůbec vyžádal, resp. ho měl k dispozici z jiných zdrojů.
33. Z výše uvedených důvodů soud zrušil rozhodnutí žalované pro nepřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů a věc vrátil žalované k dalšímu řízení ve smyslu § 78 odst. 1 a 4 s. ř. s. V dalším řízení je žalovaná shora podaným právním výkladem podle § 78 odst. 5 s. ř. s. vázána.
34. Úspěšnému žalobci náleží náhrada nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.). Ze spisu soud zjistil, že advokát učinil ve věci dva úkony právní služby, kterými byly převzetí a příprava zastoupení na základě smlouvy o poskytnutí právních služeb a podání žaloby [§ 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)]. Za provedené účelné úkony právní služby náleží advokátovi mimosmluvní odměna ve výši 1 000 Kč [§ 9 odst. 2 ve spojení s § 7 bodem 3 advokátního tarifu], která se zvyšuje o paušální náhradu hotových výdajů ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Za úkony právní služby tedy žalobci náleží 2 600 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **je možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Olomouc 26. dubna 2022

JUDr. Martina Radkova v. r.

Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.

samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje M. N.